

F01-2001

2001

Kastelen, enzo.

2001

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel.: 6243730

Kastelen, enzo.

ERFGOEDHUIS • ZH

MONUMENTENWACHT • ZH

INHOUD

1	Samenvatting	4
2	Een goed begin	6
3	Producten en diensten	10
4	Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie	36
5	Partners	40
6	Bestuur, personeel en gebouw	44
7	Provincie Zuid-Holland	50
8	Last but not least	52
9	Kengetallen	54
10	Colofon	56

Lectori Salutem!

U heeft het eerste externe jaarverslag van het Erfgoedhuis Zuid-Holland in handen; het verslag over 2001.

Het Erfgoedhuis bestaat inmiddels twee en een half jaar. De ontwikkeling en uitbreiding van het Huis zijn in deze periode voorspoedig verlopen, mede door inzet van bestuur en personeel. Wij danken degenen die daaraan hebben bijgedragen.

Met de fusie tussen de Monumentenwacht Zuid-Holland en het Erfgoedhuis Zuid-Holland op 31 december 2001 werd het (voorlopig) hoogste punt van het Huis bereikt. De vlag kon in top, want met dit samengaan is het Erfgoedhuis gegroeid tot een brede provinciale voorziening die praktisch iedere discipline van erfgoed in huis heeft.

Het optrekken van een gebouw als het Erfgoedhuis is een boeiend proces. Maar het gaat natuurlijk vooral om het functioneren. Wie maken er gebruik van? Welke producten en diensten levert het Huis? Om die vragen voor de eerste keer te beantwoorden, maakten wij een vrij uitvoerig verslag. In de titel Kastelen, enzo en bij elk hoofdstuk staan ook letterlijke antwoorden, van leerlingen van het Grotius College en het Christelijk Lyceum in Delft, op de vraag: 'Waar denk je aan bij het begrip Erfgoed?'

Mocht u naar aanleiding van dit verslag nog vragen, opmerkingen, wensen of suggesties hebben, dan bent u ook dáárvoor bij ons aan het goede adres.

*Andries Ponsteen,
directeur*

maart 2002

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*‘Groot stuk land dat je
van je verre oom krijgt’*

Samenvatting

1

Het jaar 2001 was een periode van intensieve opbouw van het Erfgoedhuis Zuid-Holland. Dankzij gezamenlijke inspanningen van bestuur en personeel kon deze ontwikkeling sneller verlopen dan was geschetst in de ‘bouwtekening’ van het Huis, het Presentatieplan 1999. Zo kwam er substantieel meer financiële armslag en groeide de formatie met een flink aantal arbeidsplaatsen. Interne processen, zoals het vervaardigen van uniforme arbeidsvoorwaarden, het aanleggen van een automatiseringsnetwerk, het opzetten van trajecten voor financial control en planning werden met succes gerealiseerd.

Een breed pakket producten en diensten kwam tot stand. Er was veel vraag van de erfgoedsector naar de consultancy van het Erfgoedhuis. De Monumentenwacht verrichtte meer dan duizend bouwkundige inspecties. Cursussen en studiedagen werden ontwikkeld en verzorgd, zowel voor professionals als amateurs, en er was behoorlijk wat publiciteit. Aan het eind van het jaar liepen er meer dan vijftien projecten, waarvan acht met een meerjarig karakter. De externe contacten kregen een sterke impuls, niet in het minst door de aanwas van deskundig personeel. Zo bouwde het Erfgoedhuis aan de uitbreiding van zijn netwerk op provinciaal, landelijk en internationaal niveau. Het Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie opende zijn poorten en beëindigde het jaar met een aanzienlijke productie.

Afnemers van producten en diensten waren (erfgoed)instellingen, gemeenten, scholen, stichtingen, verenigingen en individuele inwoners van Zuid-Holland. Het hoofdstuk Kengetallen betekent een eerste kwantificering van het werk.

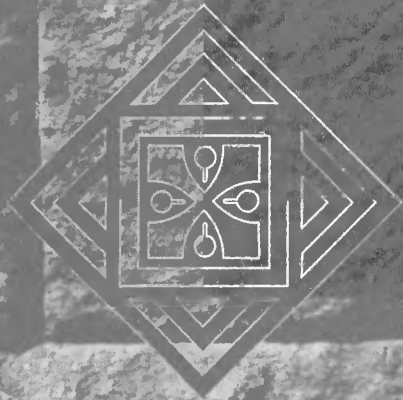
Banden met de partners van het Erfgoedhuis werden sterker, onder meer door de gezamenlijke huisvesting en het verlenen van faciliteiten. Het betreft de Vereniging van Musea in Zuid-Holland, de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen, de Stichting Oude Hollandse Kerken, de Kastelenstichting Holland en Zeeland, de Stichting Geschiedschrijving Holland en de Monumentenwacht Zuid-Holland.

Het bleek mogelijk om de samenwerking met de Monumentenwacht Zuid-Holland eerder in een fusie om te zetten dan was voorzien. De voorbereidingen daarvan konden met succes per 31 december 2001 worden afgesloten.

Archieven, erfgoededucatie, (archeologische) monumentenzorg, culturele planologie en (kleinschalige) publieks-evenementen vormden nieuwe werkterreinen.

De relatie met de Provincie Zuid-Holland was vruchtbaar.

Na dit dynamische ontwikkelingsjaar is het Erfgoedhuis klaar voor de volgende fase, waarin het accent zal komen te liggen op nadere verkenning van de behoeften en wensen van de afnemers en op de vergroting van de bekendheid van de instelling in de hele provincie. Waar gewenst zal het Erfgoedhuis Zuid-Holland zijn taken en werkzaamheden verbreden en verdiepen. Het Erfgoedhuis gaat vol vertrouwen de volgende fase tegemoet.

Een
goed
begin

2

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

'Geld?'

Dit is het eerste externe jaarverslag van het Erfgoedhuis Zuid-Holland. Tot en met 31 december van het verslagjaar is er intensief aan en in het Huis gebouwd. En hoewel het Erfgoedhuis in 2001 dus nog niet voltooid was, waren de activiteiten en de productie van het Huis zodanig dat een externe verantwoording daarvan op zijn plaats is. De ontwikkeling van het Erfgoedhuis is sneller verlopen dan bestuur en bureau hadden voorzien. Er kwamen relatief veel nieuwe (opdrachten voor) werkzaamheden bij, bijvoorbeeld in de vorm van projecten.

Daarnaast kwamen de besturen van de Monumentenwacht Zuid-Holland en het Erfgoedhuis medio 2001 overeen om de bestaande samenwerking om te zetten in een volledig samengaan, met ingang van 2002. Deze groei vertoonde ook de bijbehorende stuipen. De werving van personeel voor de uitdijende werkzaamheden nam veel tijd in beslag; er waren ruim 350 gegadigden voor dertien functies.

Toch betekende 2001 een uitstekende start van veel taken die waren neergelegd in het ontwerp van het Erfgoedhuis, het Presentatieplan 1999, al had dit plan de realisering ervan later voorzien. Het verslagjaar is dus een begin - een goed begin, van meer dan het halve werk.

Het Erfgoedhuis gelooft in interdisciplinaire samenwerking. Daarom vermijdt dit verslag zoveel mogelijk rubricering in kokers zoals musea, archieven of monumenten. De onderwerpen zijn beknopt beschreven. Niet opgenomen is een relaas van de talrijke interne processen die het creëren van een nieuwe instelling met zich brengt: huisvesting, automatisering, interne organisatie, werving en inwerken van personeel, scheppen van arbeidsvoorwaarden, euroconversie en het creëren van een bedrijfscultuur.

Gemakshalve en met het oog op de fusie per 1 januari 2002 is het jaarverslag van de Monumentenwacht Zuid-Holland geïntegreerd in dit stuk.

OUDEJAARSDAG 2001: HOOGSTE PUNT ERFGOEDHUIS BEREIKT

Op 31 december van het verslagjaar eindigde bij een Leids notariskantoor een dynamisch jaar, waarin het Erfgoedhuis zich ontwikkelde op praktisch alle fronten: opbouw van de personeelsformatie, verruiming van financiële middelen en vergroting van het scala aan producten en diensten. Het besluit tot juridische fusie met de Stichting Monumentenwacht Zuid-Holland vormde een aanzienlijke versteviging en het passeren van de akte op Oudejaarsdag betekende de voorlopige kroon op de ontwikkeling van het Erfgoedhuis.

Feitelijk hield het 'oude' Erfgoedhuis toen op te bestaan. Het ging formeel op in de Stichting Monumentenwacht Zuid-Holland die vervolgens Erfgoedhuis Zuid-Holland ging heten.

De Monumentenwacht blijft een duidelijk zichtbare afdeling van het Erfgoedhuis Zuid-Holland, met een eigen huisstijl en uitstraling, en dus herkenbaar als een sterk 'Huis'merk.

Met deze stap mag fase I van de bouw van het Erfgoedhuis volgens het Presentatieplan 1999 dan zijn voltooid - de ontstane instelling is nog niet af. Fase II richt zich op het kweken van een gemeenschappelijke bedrijfsgeest, op verdere professionalisering, en op promotie en marketing.

VAN SAMENWERKEN NAAR SAMENGAAN

De fusievoorbereidingen vroegen veel inspanning van beide besturen en het personeel. Men was het eens over de voordelen van samengaan: een sterkere uitstraling als instelling, meer mogelijkheden op de arbeidsmarkt en verbreding van het pakket producten en diensten. Beide partners vulden elkaar uitstekend aan en de fusie zou zonder banenverlies kunnen plaatsvinden. Na de intentieverklaring in juni volgde een proces van

- plannen en geformaliseerde voorstellen (Plan van Aanpak, Fusievoorstel, Fusiebesluit)
- ontwerpen en vaststellen van nieuwe statuten
- regelmatig geformaliseerd overleg van beide betrokken besturen
- regelmatige (extra) bestuursvergaderingen
- overleg met Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland over toestemming en goedkeuring, en met werkgevers- en werknemersorganisaties
- inwinnen externe adviezen (arbeidsvoorwaarden, juridische aspecten)
- intensieve voorlichting aan personeel (klankbordgroep personeel, voorlichtingsbijeenkomsten en nieuwsbrieven)
- en (veel) formaliteiten.

Dit proces kon aansluiten bij de herziening van de landelijke arbeidsvoorwaarden van Monumentenwachten. De nieuwe voorwaarden bestaan uit een zogenaamde volg-CAO met als basis de Collectieve Arbeidsvoorwaarden-regeling Provincies.

Op geen enkel moment was het nodig van het uitgezette tijdspad af te wijken.

De vrucht van dit intensieve en positief verlopen proces is het Erfgoedhuis Zuid-Holland zoals dat per 1 januari 2002 is ontstaan. Het is passend om allen te danken die hieraan hun bijdrage hebben gegeven.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*'Tuin van je ouders erven,
stuk grond'*

Producten en diensten

3

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

'Kastelen, enzo...'

A - CONSULTANCY

Een belangrijk product van het Erfgoedhuis is de dienstverlening door de verschillende consultants, zoals adviezen aan musea, historische verenigingen, archieven, scholen, gemeenten en particulieren. Dat gebeurt via de Telefonische Helpdesk van het Erfgoedhuis of door uitgebreide Advisering-op-maat, waarbij specialisten uitvoerige werkbezoeken brengen aan de klant en hun werk resulteert in een uitgebreid rapport of advies. Zowel de Telefonische Helpdesk als de Advisering-op-maat waren in 2001 vrijwel steeds gratis en op beide diensten is in toenemende mate beroep gedaan.

→Telefonische Helpdesk

In het verslagjaar ging de registratie van start van eenmalige consultancy, vooral door middel van telefonische adviezen (via de Helpdesk). In totaal werden ongeveer zeshonderd van zulke adviezen verstrekt. Afnemers waren vooral instellingen, verenigingen en stichtingen, maar ook overheden (gemeenten) en fondsen maakten er gebruik van. De helpdeskfunctie voor particulieren verkeert nog in een pril stadium.

→Advisering-op-maat

Advisering-op-maat bestaat uit uitgebreid advies of andere arbeidsintensieve steun aan instellingen, scholen en gemeenten. Het betreft onder meer:

- planning (hulp bij beleids-, collectie- en publiciteitsplannen)
- verbouwing
- aankoop en/of beheer van collecties of objecten
- condities van licht en klimaat
- registratie en documentatie
- interne organisatie
- specialistische vakkenis
- bemiddeling en (inter)nationale contacten
- financiering en fondsenwerving
- haalbaarheidsonderzoek
- eisen van Museumregistratie.

Het Erfgoedhuis verricht soms gedurende korte tijd uitvoerende werkzaamheden in een instelling. In 2001 ging deze steun naar onder andere

- Museum Meermannano Westreenianum te Den Haag
- Museum Swaensteijn te Voorburg
- Oorlogs- en verzetsmuseum te Rotterdam
- Nationaal Glasmuseum te Leerdam
- Museum Paul Tétar van Elven te Delft
- Scoutingmuseum te Den Haag
- Boomkwekerijmuseum te Boskoop
- Gemaal de Hooge Boezem te Haastrecht
- Openbaar Vervoersmuseum te Rotterdam
- Oudheidkamer te Reeuwijk
- Visserijmuseum te Vlaardingen
- Kaasmuseum te Bodegraven
- Popmuseum in oprichting, mogelijk te Den Haag
- Historisch Museum in oprichting te Nootdorp
- Nederlands Meetinstituut te Delft
- Koffiemuseum in oprichting te Nieuwerbrug
- Oudheidkamer te Leiderdorp
- Museum Platform te Hellevoetsluis
- Museum De Koperen Knop te Hardinxveld-Giessendam
- Poppentheater en -museum te Gouda
- Sliedrechts Museum te Sliedrecht
- Oudheidkamer Stadhuis te Nieuwpoort
- Westlands Museum te Honselersdijk
- Museum De Duinhuisjes te Oostvoorne
- Stoomzeesleper De Furie te Maassluis
- Nationaal Sleepvaartmuseum te Maassluis
- Museum Oud Noordwijk te Noordwijk
- Streekmuseum Hoekse Waard te Heijenoord
- Museum in oprichting Jan Wolkers te Oegstgeest
- Dansmuseum in oprichting
- Stichting Atlantikwall museum
- Historische Vereniging Oudekerck op d'IJssel te Ouderkerk aan den IJssel
- Historische Vereniging te Capelle aan den IJssel
- Streekarchief Hollands Midden te Schoonhoven
- Historische verenigingen in de Rijnstreek
- Stedelijk Historisch Platform te Gouda
- Historische vereniging in oprichting te Spijkenisse
- Historische vereniging te Vianen
- Beheerstichtingen historische gemalen te Haastrecht, Puttershoek, Capelle aan den IJssel en Alphen aan den Rijn
- Textielcommissie Nederland
- Diverse Zuid-Hollandse gemeenten.

B - BOUWKUNDIGE INSPECTIES (DE MONUMENTENWACHT)

De Monumentenwacht verricht bouwkundige inspecties van monumenten en beeldbepalende panden. De bevindingen worden vastgelegd in een statusrapport dat de abonnee kan gebruiken bij overleg met subsidiegever, aannemer of loodgieter. De Monumentenwacht dankt zijn sterke marktpositie aan alom erkende onafhankelijkheid, objectiviteit en deskundigheid.

→ Bestuur en beleid

Het bestuur van de Stichting Monumentenwacht Zuid-Holland was in 2001 als volgt samengesteld:

Jan Noorland, *voorzitter*

Cora Braskamp - Verburg, *vice-voorzitter*

Nel Bennebroek - van Adrichem, *secretaris*

Sjaak Boone, *penningmeester*

Adri Reijnhout, *lid*

Directeur van de stichting was Boudewijn Boelens. Cora Verburg had namens de stichting zitting in het Algemeen Bestuur van de Federatie Monumentenwacht Nederland. Cora Verburg en Sjaak Boone waren tevens lid van het bestuur van de fusiepartner Erfgoedhuis.

De voorbereiding van de juridische fusie met de Stichting Erfgoedhuis Zuid-Holland per 1 januari 2002 overheerste de werkzaamheden. Het fusiebesluit viel op 13 december; de akte werd gepasseerd op 31 december 2001. In het verslagjaar werden voorts onder meer een nieuw Beleidsplan en een evaluatie van het organisatie rapport van bureau Felix vastgesteld.

Na jarenlange discussies heeft de Federatie Monumentenwacht Nederland in het najaar van 2001 besloten tot een gewijzigde organisatorische en bestuurlijke constructie. De implementatie hiervan vindt plaats in 2002. Beoogd is de Federatie meer inhoud te geven door een Raad van Toezicht in te stellen en door de grotere Monumentenwachten meer te betrekken bij de aansturing van de Federatie. Ook wordt de relatie tussen Federatie en aangesloten stichtingen geformaliseerd door middel van een contract over Kwaliteit, Databeheer en Arbeidsomstandigheden. Op deze wijze wordt de Federatie ook een geschikte gesprekspartner voor de Rijksoverheid.

Dit is te meer van belang, omdat staatssecretaris Van der Ploeg van het ministerie van OC&W in december 2001 zijn nota over het instandhoudingbeleid naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Deze nota biedt de Monumentenwachten in beginsel gunstige perspectieven voor nieuwe activiteiten.

→ **Core business**

De Monumentenwacht beschikte in 2001 over tien wachters, die in zes teams in de provincie werkzaam zijn. Drie teams werken van huis uit, de drie andere vanuit standplaatsen Leiden en Den Haag. Er heeft een (beperkte) herindeling van de rayons plaatsgevonden. Op het secretariaat werkten vier medewerkers, sommigen parttime.

→ **Behoefteraming**

De Behoefteraming is een bijzondere inspectie van monumenten met behulp waarvan het Rijk de restauratiesubsidies over gemeenten en provincies verdeelt. In het vierde kwartaal 2000 en het eerste kwartaal 2001 heeft de Monumentenwacht in 37 gemeenten bijna vierduizend objecten beoordeeld. De wacht heeft zich hierbij door een extern bureau laten ondersteunen.

Hoewel de Behoefteraming aansluit bij de kernactiviteiten van de Monumentenwacht en past in het beleid van taakverdieping en taakverbreding, beschouwt men het werk ook als te massaal en eentonig. Het effect ervan op de dagelijkse bedrijfsvoering is nauwelijks aanvaardbaar. De Monumentenwacht hoopt dat het komende instandhoudingbeleid leidt tot een meer gelijkmatige, in de tijd gespreide en structurele activiteit.

→ **Inspecties**

De Monumentenwacht heeft een groot bestand vaste klanten. Deze abonnees zijn eigenaren of beheerders van objecten, te onderscheiden in zogenaamde rendabele objecten (woonhuizen, boerderijen en horeca) en onrendabele objecten (alle overige objecten). Rendabele objecten worden in beginsel eens per twee jaar geïnspecteerd, onrendabele objecten elk jaar.

AANTAL OBJECTEN IN ABONNEMENT

(gefactureerd, periode oktober – oktober)

2000		2001		
1.439	64%	1.569	65%	RENDABEL
807	36%	830	35%	ONRENDABEL
2.246	100%	2.399	100%	TOTAAL

AANTAL INSPECTIES (RAPPORTAGES)

(exclusief Behoefteraming, exclusief extra en eenmalige inspecties. *Bron: Relatiebeheerbestand*)

2000		2001		
AANTAL INSPECTIES	GEMIDDELD AANTAL UREN PER INSPECTIE	AANTAL INSPECTIES	GEMIDDELD AANTAL UREN PER INSPECTIE	
424	3,5	521	3,7	RENDABEL
532	9,2	481	8,1	ONRENDABEL

Op basis van de beschikbare getallen zou het gemiddeld aantal declarabele uren (inspectie-uren + rapportage-uren), omgerekend over het hele jaar per voltijdmedewerker licht gedaald zijn van ongeveer 1.100 uur in 2000 naar ongeveer 1.050 uur in 2001.

→Arbo, bereikbaarheid en veiligheid

De Arbeidsomstandighedenwet noodzaakt de Monumentenwacht steeds kritischer te zijn op de aspecten bereikbaarheid en veiligheid van te inspecteren (onderdelen van) objecten. Dit is ook een verantwoordelijkheid van de eigenaren/beheerders. Via de rapportages wordt aandacht besteed aan deze aspecten. In 2001 kwamen de in de wet voorgeschreven Risicoinventarisatie en -evaluatie (RIE) en het bijbehorende Plan van Aanpak gereed.

→Klanten en externe relaties

Met de gemeente Barendrecht zijn afspraken gemaakt over het aanbieden van abonnementen en inspecties aan eigenaren van monumenten, op kosten van de gemeente.

Op 1 januari 2002 ging de gemeente Vianen over van de Provincie Zuid-Holland naar de Provincie Utrecht. Op basis van afspraken die in de Federatie Monumentenwacht Nederland zijn gemaakt, betekende dit voor eigenaren/beheerders van 26 objecten een onvrijwillig afscheid van de Zuid-Hollandse Monumentenwacht. Deze abonnees zijn uiteraard op de hoogte gesteld van de dienstverlening van de Utrechtse collega's.

Op de Open Monumentendag van 8 september 2001 heeft de Monumentenwacht zich gepresenteerd in Delft, Goedereede, Leiden en Wassenaar.

→Tarieven

In 2001 is het tarief voor voorrijkosten kostendekkend gemaakt en zijn, naast de inspectie-uren, ook de rapportage-uren gefactureerd. Een subsidie van de Provincie Zuid-Holland van € 345.324 maakte het mogelijk de tarieven ook dit jaar relatief gematigd te houden.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

'Typisch Nederlands'

C - SCHOLING

Het Leer(erfgoed)huis

Het scholingsaanbod kwam in 2001 goed tot ontwikkeling. Op praktisch alle werkterreinen van het Huis werden cursussen, trainingen of andere scholingsvormen ontwikkeld en aangeboden. Voor het eerst werd het aanbod ook in een integraal cursusboek 2001 samengevaegd dat provinciebreed werd verspreid. Bij een aantal cursussen vond nauwe samenwerking plaats met landelijke instellingen als de Nederlandse Museumvereniging, het Nationaal Contact Monumenten en het Landelijk Contact Museumconsulenten. Consulenten en projectmedewerkers ontwikkelden cursussen, verzorgden een deel van de lesstof, stelden lesmateriaal samen en gaven er inhoud aan. Het streven was een bezettingsgraad van 6a%, wat door het vervallen van enkele cursussen in het verslagjaar echter nog niet is gehaald: de bezettingsgraad kwam uit op 52%. Vooral scholing voor musea bleek het goed te doen; deze heeft al een traditie in Zuid-Holland. Andere doelgroepen laten zich wat moeilijker winnen. Bij praktisch alle cursussen werd lesmateriaal verstrekt, in de vorm van syllabi, readers en dergelijke. Veel activiteiten vonden bij wijze van experiment in eigen huis plaats. De evaluatie hiervan leert dat deze behuizing weliswaar een fraaie en toepasselijke ambiance biedt maar uit andere oogpunten minder geschikt is. Er waren verschillende scholingsvormen: meerdaagse cursussen gericht op kennisoverdracht, en andere vormen die zich toespitsen op het kweken van vaardigheden.

→ **Cursussen**

Op zoek naar verborgen schatten

Deze cursus is ontwikkeld voor amateurhistorici en werd verzorgd door Jan Brugman, in samenwerking met het Platform Geschiedbeoefening. De deelnemers leerden op vier dinsdagavonden in november hoe zij zelf regionaal en lokaal historisch onderzoek kunnen plegen. Het Streekarchief Krimpenerwaard in Schoonhoven bood gastvrij onderdak.

Van genealogie naar familiegeschiedenis

Genealogie is in. De cursus haakte in op deze trend, door vrijetijdshistorici en -genealogen bij te scholen in

technieken en methoden. De cursus vond plaats gedurende vier dagdelen in juni in het Gemeentearchief te Leiden en in eigen huis. Docent was Thimo de Nijs. Ook aan deze cursus werkte het Platform Geschiedbeoefening mee.

Historisch onderzoek kastelen en buitenplaatsen

De Kastelenstichting Holland en Zeeland (KHZ) en het Erfgoedhuis ontwikkelden deze zesdaagse cursus voor beheerders van buitenplaatsen en tuinen. De meerdaagse opzet bleek te ambitieus en sloeg onvoldoende aan. Deze vorm van scholing moest van het programma afgevoerd worden. KHZ en Erfgoedhuis bezinnen zich op een nieuwe, minder tijdrovende vorm.

Basiscursus Marketing

Erfgoedhuis en de Vereniging van Musea in Zuid-Holland boden deze cursus aan, gericht op medewerkers van kleine en middelgrote musea, kerkbeheerders en archivariissen. Docenten waren Rob Marijnissen en Jan Sparreboom. Het geheel bleek in een behoefte te voorzien en vond plaats op vier middagen in oktober en november in het Erfgoedhuis.

Museum en publiek

Deze cursus was bedoeld om kleine en middelgrote musea te ondersteunen bij hun publieksbeleid en vooral wat betreft hun mogelijkheden op de markt van cultuurtoerisme. Mart van der Sterre was cursusleider en de Vereniging van Musea in Zuid-Holland ondersteunde het geheel.

Basiscursus Registratie en documentatie

Voor medewerkers van musea die de registratie verzorgen. Op twee dinsdagen in oktober leerden de deelnemers hoe collecties op verantwoorde wijze kunnen worden ontsloten, al dan niet met hulp van de computer. Als extern docent was aangetrokken Nicolette Wittenberg-Faber. De cursus kreeg steun van de Vereniging van Musea in Zuid-Holland.

Veiligheidszorg en calamiteitenplanning

Deze proef op voorstel van de Vereniging van Musea in Zuid-Holland betekende een landelijke primeur. Recente ontwikkelingen volgden, zoals het verschijnen van het Handboek Veiligheidszorg en de Museum Standaard Audit

voor Veiligheidszorg (MUSAVE), ontwikkelde en verzorgde het Erfgoedhuis deze nieuwe scholing. Docenten waren Judith Tegelaers en Nina Duggen. De cursus vond plaats in november, in het Volkshuis te Leiden.

Behoud en beheer

In drie musea in Den Haag, het Museum voor Communicatie, het Maçonniek Centrum en het Haags Historisch Museum werd in februari in het kader van deze cursus ingegaan op de invloed van omgevingsfactoren als licht, temperatuur en luchtvochtigheid op collecties van musea en archieven. Judith Tegelaers verzorgde de cursus. Ook deze activiteit vond plaats in samenwerking met de Vereniging van Musea in Zuid-Holland.

→ **Trainingen en workshops**

Malta, de provincie en de amateurs

Onder deze titel werd een studiemiddag in het aanbod opgenomen op instigatie van de Provincie Zuid-Holland. Beoogde docenten waren de provinciale archeoloog en de beleidsmedewerker archeologie van de Provincie Zuid-Holland. Helaas bleek er onvoldoende tijd te zijn om de inhoud van de studiemiddag voor te bereiden, zodat deze afgevoerd moest worden.

Inrichten van vitrines

Deze workshop werd ontwikkeld voor archiefmedewerkers in samenwerking met de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen. Het doel van de dag was het professioneel leren inrichten van vitrines. Paula van der Houwen werkte mee aan de voorbereiding. Docent was Rik Doornberg, museumconsulent Stichting Museaal en Historisch Perspectief Noord-Holland. De workshop vond plaats in Leiden op 18 april.

Op zoek naar huis, straat of buurt

Dit betrof een training volgens beproefd recept, waarbij geïnteresseerden in cultuurhistorie kunnen kennismaken met bijvoorbeeld archiefonderzoek. Het gelijknamige boekje, mede uitgegeven door het Erfgoedhuis, vormt het uitgangspunt. Historicus Kees van der Wiel verzorgde de training in het Gemeentearchief te Leiden, op vier zaterdagen in maart, in samenwerking met het Platform Geschiedbeoefening.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*'Geld,
ouwe beeldjes van oma's erven'*

Historische verenigingen en internet

Dit leek een workshop te zijn die in een behoefte voorzag, want juist op internet is steeds meer informatie te vinden voor historici en historische verenigingen, bijvoorbeeld bestanden van archieven. Maar de belangstelling bleek onder de beoogde bezettingsgraad te liggen en deze workshop ging niet door.

Schrijven van een museumbeleidsplan

Dit was een workshop voor directeuren en beheerders van middelgrote en kleine musea. Lesmateriaal was onder meer de publicatie Elementen voor het Schrijven van een Beleidsplan. Mart van der Sterre was docent van deze tweedaagse training die werd gehouden in maart, in het gebouw van het Erfgoedhuis. De Vereniging van Musea in Zuid-Holland ondersteunde de workshop.

Schrijven van een collectieplan

Mart van der Sterre bereidde deze studiedag voor collectiebeheerders van kleine en middelgrote musea voor, maar het aantal inschrijvingen voldeed niet aan de bezettingsnorm.

Kerkbeheer

Deze studiedag werd georganiseerd door de Vereniging van Beheerders van Monumentale Kerken in Nederland, samen met de Stichting Oude Hollandse Kerken. Het Erfgoedhuis had deze dag opgenomen in zijn aanbod van 2001, hielp de werving verzorgen en trad op 18 mei als gastheer op.

D - PUBLIC RELATIONS

Timmeren aan de weg

Public relations vormen een vitale functie van het Erfgoedhuis. Wont het jonge bestaan en het doel van het Erfgoedhuis vragen sterke externe communicatie, om zichtbaar te maken wat het Huis is en doet, om promotie te bedrijven voor provinciaal erfgoed en om nieuwe afnemers te werven. De formatie groeide in de tweede helft van 2001 met een ploeg voor een medewerker public relations; deze positie zal echter pas in 2002 worden bezet. In het verslagjaar was er desondanks een behoorlijke hoeveelheid publiciteit en dit onderdeel zal snel aan belang winnen.

Hollands Historisch Magazine

Het Erfgoedhuis is mede-uitgever van het cultuurhistorisch tijdschrift Hollands Historisch Magazine. Jan Brugman is redacteur voor Zuid-Holland. Het blad verscheen in 2001 vier keer. Elke aflevering besteedde aandacht aan de activiteiten van het Erfgoedhuis. Ook leverden enkele consultants kopij in de vorm van artikelen. Leden van het Platform Geschiedbeoefening ontvingen het magazine gratis.

Vakpers, dagbladpers, huis-aan-huisbladen

Consulenten en directeurs schreven verschillende artikelen voor landelijke en provinciale vaktijdschriften of droegen daar aan bij. In verschillende regionale kranten en huis-aan-huisbladen verschenen stukken over het Erfgoedhuis. Ook het Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie haalde een aantal keren de publiciteit. Omdat er in het verslagjaar nog geen PR-medewerker was, bleven de plannen voor een knipselkrant nog onuitgevoerd.

(Educatieve) publicaties

Het Erfgoedhuis leverde een substantiële bijdrage aan het totstandkomen van de nieuwe landelijke Syllabus Preventieve Conservering van het Landelijk Contact Museumconsulenten. Judith Tegelaers verzorgde de coördinatie en schreef het hoofdstuk over veiligheidszorg; Nina Duggen nam drie hoofdstukken (licht, klimaat en behoudsplan) voor haar rekening.

Jan Brugman verzorgde de publicatie 100 Vragen aan uw Historische Vereniging en werkte mee aan het totstandkomen van diverse handleidingen voor amateurhistorici, zoals Geschiedenis van Wieg tot Graf.

Sandra Marsfelder bereidde de evaluatie voor van het project Afgestoft en Ingeboekt en een praktijkboekje op basis van datzelfde project. Ook was zij verantwoordelijk voor hoofdstuk 3 (Nummeren van voorwerpen) van de nieuwe Syllabus Registratie en Documentatie van het LCM.

Nieuw in het verslagjaar was het verschijnen van het boekje Scholingsaanbod 2001, vervaardigd door Judith Tegelaers en Andries Ponsteen. Dit werd in een oplage van drieduizend stuks verspreid en goed ontvangen. De Textielcommissie Nederland publiceerde het boek Op de Keper Beschouwd. Judith Tegelaers verzorgde een deel van dit handboek. Ook werkte zij mee aan de Jaarboeken 1999 en 2000 van deze commissie.

Het Erfgoedhuis trad op als mede-uitgever van het boek De Oudste Hollandse Kerken van de hand van Elizabeth den Hartogh. Daartoe werd een wervingsactie opgezet.

www.erfgoedhuis-zh.nl

In het ICT-tijdperk is een website een must. Vanaf oktober is stevig gewerkt aan het opzetten van een site. Omdat de formatieplaats public relations nog niet vervuld was, werd een tijdelijke webredactie ingesteld, bestaande uit Paula van der Houwen, Onno Helleman en Andries Ponsteen. Maar ook de neergang van de ICT-branche ging niet voorbij aan het Erfgoedhuis: een gecontracteerd bureau voor de technische vormgeving ging ter ziele. Gelukkig kon, zonder grote financiële gevolgen, een andere oplossing gevonden worden. Het bleek veel tijd te kosten de structuur van de site te maken en de gegevens te verzamelen. Eind 2001 was alles klaar om begin 2002 'in de lucht' te gaan.

Radio, TV, video

Het Erfgoedhuis werkte mee aan verschillende uitzendingen van regionale omroepen als RTV West en RTV Rijnmond. Ook was het betrokken bij de promotie van de door R. Lutz geproduceerde educatieve video over Jugendstil in Den Haag. De eerste exemplaren daarvan werden op 20 februari het Gemeentemuseum te Den Haag overhandigd aan ondermeer de directeur van het Erfgoedhuis. Een voorstel voor meer van dergelijke producties is ontwikkeld. Voor gebruik van deze productie werden twee pilot-scholen gevonden: het Stevin College te Den Haag en het Huygens Lyceum te Voorburg.

Lezingen, demonstraties, gastcolleges en -lessen

Verschillende consulenten verzorgden demonstraties of gastcolleges en -lessen op hun vakgebied bij afnemers van het Huis. Ook hadden zij zitting in jury's en examencommissies. De directeur verzorgde een aantal lezingen over het Erfgoedhuis, fungeerde als inleider bij drie landelijke conferenties en was voorzitter van inspraakavonden van de Provincie Zuid-Holland in het kader van de zogenaamde Cultuurhistorische Hoofdstructuur.

E - PROJECTEN EN ACTIVITEITEN

Erfgoedhuis als projectontwikkelaar

Eén van de taken van het Erfgoedhuis is het – al dan niet in opdracht – uitvoeren van cultuurhistorische projecten en activiteiten. In het ontwikkelingsjaar 2001 werd met de werving begonnen. Aan het eind van het verslagjaar waren er meer dan twintig projecten in gang gezet; bij het merendeel daarvan fungeert het Erfgoedhuis als project-leider. De projecten zijn er in saarten en maten: van kartlapend tot meerjarig, van cultuurtoeristisch evenement tot schaalproject. Ook wordt meegewerkt aan activiteiten van derden. Hieronder volgt een overzicht van de meest relevante werkzaamheden.

Erfgoed ontmoet

Het Erfgoedhuis wil de publieke discussie over erfgoed een stevige impuls geven door onder de titel Erfgoed ontmoet vier openbare debatten te houden, ontwikkeld in het verslagjaar. De vier thema's zijn: ondernemerschap van erfgoedinstellingen, erfgoed en jongeren, erfgoed en ruimtelijke ordening en mobiel erfgoed. Onder de titels Erfgoed in de Klas, Erfgoed in Zaken, Erfgoed in Kaart en Erfgoed in Beweging zullen in deze debatten deskundigen een aantal standpunten belichten, waarop het publiek kan inhaken. De voorbereiding werd door interne werkgroepen verricht.

Erfgoed(huis) op school

Belangrijke taken van het Erfgoedhuis zijn het brengen van erfgoed op schaal en het contact leggen tussen onderwijs en erfgoedinstellingen. Educatieve projecten hebben een belangrijk aandeel in deze steunfunctie; zeven daarvan werden in 2001 gerealiseerd af voorbereid.

Versterking erfgoededucatie

In het kader van de toewijzing van de steunfunctie erfgoededucatie aan het Erfgoedhuis stelt de Provincie Zuid-Holland gedurende twee jaar projectgelden ter beschikking onder de titel Versterking erfgoededucatie. Vanaf 2003 moet er structurele financiering zijn voor de hieruit voortkomende werkzaamheden, zoals bemiddeling, voorlichting aan scholen en erfgoedinstellingen, ontwikkeling van aanbod, aanleggen van erfgoednetwerk en dergelijke. In 2001 pakte het Erfgoedhuis deze taak actief op, onder andere door het verwerven en realiseren van educatieve projecten en het aanleggen van een relatiebestand van erfgoedinstellingen en onderwijs (en dan vooral leraren aardrijkskunde, geschiedenis e.d.). Scholen ontvingen een mailing over deze nieuwe functie van het Erfgoedhuis. Een haalbaarheidsonderzoek naar een speciale website voor jongeren en het opzetten van jongerenpanels voor musea waren andere resultaten van het werk van Thea de Langen, de consultant erfgoededucatie die in het kader van dit project werd aangesteld.

Erfgoededucatie op (regionaal) niveau

De Provincie Zuid-Holland vroeg het Erfgoedhuis om deel te nemen aan een nieuwe regionale bemiddelingsstructuur voor cultuureducatie. Deze brengt aanbod van en vraag naar zowel kunst- als erfgoededucatie bij elkaar. Daartoe vonden gesprekken plaats met de Provincie Zuid-Holland en Kunstgebouw, de zusterinstelling van het Erfgoedhuis voor de kunstsector.

Romeins Zuid-Holland

Om de belangstelling voor de vroegste geschiedenis van Zuid-Holland te stimuleren, ontwikkelde het Erfgoedhuis in 2001 een project voor voortgezet onderwijs (boven- en onderbouw), onder de titel Romeins Zuid-Holland. Het project wil de belangrijkste overblijfselen van de Romeinse periode binnen de huidige provinciegrenzen in kaart brengen en de invloed van de Romeinen op de huidige leefwereld zichtbaar maken (zoals nederzettingen, transportwegen, wetten et cetera) en het belang tonen van vermenging van verschillende culturen. Er kwam een lespakket ten behoeve van museumbezoek en actief archeologisch onderzoek door leerlingen. In 2002 zal het project 'in de klas komen'. Als pilot-scholen fungeerden het Andreas College te Katwijk, het Stedelijk College te Zoetermeer en het Da Vinci College te Leiden.

De Provincie Zuid-Holland stelde een bijdrage ter beschikking uit het Actieprogramma Cultuurbereik. De opdracht werd verstrekt aan TGV Teksten en Presentatie. Vanuit het Erfgoedhuis begeleidde Thea de Langen de werkzaamheden.

Dubbelportret Krimpenerwaard

In oktober ging dit schoolproject over wonen en werken in de Krimpenerwaard in de twintigste eeuw van start. Leerlingen van groep 7 en 8 van de basisscholen uit deze waard gaan er op uit om de geschiedenis van hun omgeving te ontdekken. Zo onderzoeken ze verdwenen beroepen en maken ze foto's van hedendaagse straatsituaties die ze vergelijken met beelden van het begin van de vorige eeuw. Projectmedewerker Johan Knoester bereidde dit project voor, dat zal uitmonden in een expositie en een leerlingenboekje. In elf kernen waren twaalf tot vijftien basisscholen bereid deel te nemen. Het Streekmuseum Crimpenerhof, het Streekarchief de Krimpenerwaard, historische verenigingen en anderen werkten intensief aan de opzet mee.

Waterpas

Op 15 juni vond in het gemaal De Hooge Boezem te Haastrecht het hoogtepunt plaats van dit project, met de afsluitende presentatie voor de leerlingen van groepen 5 en 6 van de Openbare Basisschool De Vliesterstroom. Ademloos luisterden de kinderen (en gedeputeerde Houtman) naar de vertellers Herman Tiebosch en Remco Posthumus. Het Erfgoedhuis liet Waterpas ontwikkelen als educatieve component van de Waterdagen 2001 van de Provincie Zuid-Holland. Waterpas brengt leerlingen van de basisschool op zeer aanschouwelijke wijze in contact met waterbeheersing. Zo konden scholen een bezoek brengen aan drie gemalen: Jan Anne Beyerinck (Capelle aan den IJssel), De Hooge Boezem (Haastrecht) en 't Hooft van Benthuizen (Puttershoek). Daarnaast waren er lessen met lesbrief en waarschijnlijk betekent het lespracticum met een aantal miniatuur-stoommachientjes een primeur. Leerlingen - en niet alleen zij - waren in de (stoom)wolken van dit speelgoed. Sandra van Ginkel, medewerkster van Stabien (Stichting Adviesbureau Industrieel Erfgoed Nederland) ontwikkelde deze succesvolle schoolactiviteit die zal worden voortgezet.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

'Ouders'

Scholen Adopteren Monumenten (SAM)

In de eerste helft van 2001 is dit project afgerond, waarbij een monument of een groep monumenten als middel dient voor omgevingsonderwijs. In 2000 heeft het Erfgoedhuis SAM in de onderwijswereld in Zuid-Holland gepromoot; in 2001 lag het accent op de uitvoering.

Projectmedewerker Johan Knoester organiseerde daartoe twee trainingen voor kader, waaraan leraren van twaalf scholen deelnamen. Uiteindelijk is het project actief onder de aandacht gebracht van honderd scholen voor het voortgezet onderwijs in deze provincie.

Oude Kern, Nieuwe Eeuw

Vorbereidingen werden getroffen voor een project Oude Kern, Nieuwe Eeuw waarbij de educatieve videoproductie van R. Lutz, Jgendstil in Den Haag, als leidraad zal dienen voor nieuwe soortgelijke onderwijsproducties in andere plaatsen.

Museale projecten

De ondersteuning van musea in Zuid-Holland door het Erfgoedhuis is omvangrijk en intensief, ook bij projecten op de werkvloer. Bij alle activiteiten vindt nauwe samenwerking plaats met de Vereniging van Musea in Zuid-Holland.

Afgestoft en Ingeboekt

Veel musea hebben in de afgelopen jaren de vruchten geplukt van dit project dat achterstanden in registratie en documentatie van collecties helpt wegwerken. Daartoe stelt het Erfgoedhuis gedurende bepaalde tijd deskundige vakspecialisten ter beschikking voor een training in het museum, waarin zij de basisstof overdragen, gevolgd door een aantal praktijkdagen. Daarna gaan interne werkgroepen registratie en conservering aan de gang die dan zelfstandig verder kunnen.

Sandra Marsfelder en Nina Duggen ondersteunden bij registratie en conservering. Ook tijdelijke medewerkers Monique Brederoo en Saskia Rutten verrichtten veel werk. Judith Tegelaers begeleidde het geheel.

Deze steun op de museale werkvloer werd in 2001 voor het laatst gegeven. De resultaten van een afsluitende enquête onder de deelnemers komen in een praktijkhandleiding voor musea te staan die in 2002 zal verschijnen.

In de volgende musea werden in 2001 in het kader van A & I uitgebreide werkzaamheden verricht:

- Coöperatiemuseum te Schiedam
- Kustverdedigingmuseum te Hoek van Holland
- Haags Trammuseum te Den Haag
- Museum Bisdom van Vliet te Haastrecht
- Museum Het Tramstation te Schipluiden
- Modelbouwmuseum te Leiden
- Poppentheater en -museum te Gouda.

Museumregistratie

Het Museumregister is een landelijk instrument voor kwaliteitszorg. De invoering van dit keurmerk beoogt de kwaliteit van musea zichtbaar te maken, te bewaken en verbeteren. Op termijn zouden alle musea in Nederland getoetst moeten zijn aan de eisen die het Museumregister stelt. Musea die aan deze kwalificaties voldoen, ontvangen het Certificaat Geregistreerd Museum van de landelijke Stichting Museumregister.

Het Erfgoedhuis is in Zuid-Holland de uitvoerder van het Museumregister. Daartoe verzorgt het de ondersteuning (door secretariaat en preadvisering) van de provinciale commissie die de beslissing neemt op aanvragen. Er vonden in het verslagjaar twee vergaderingen plaats.

Het Huis verzorgt ook de voorlichting over en promotie van het Museumregister, het begeleidt aanvragers via de uitvoerige doorlichting van de aanvraag en helpt waar mogelijk om lacunes weg te werken.

Tot 1 december verrichtten Mart van der Sterre en Judith Tegelaers dit intensieve werk; daarna ging projectmedewerker Maartje van Peijpe ermee aan de slag. Judith bracht werkbezoeken aan veertien musea ter voorbereiding van registratieaanvraag.

Tijdens een feestelijke bijeenkomst op 21 maart in Panorama Mesdag reikte de voorzitter van de Stichting het Nederlands Museumregister professor mr. M. Scheltema de certificaten uit. Veel vertegenwoordigers van de provinciale en landelijke museumwereld waren daarbij aanwezig. Mede dankzij de inspanningen van het Erfgoedhuis mochten de volgende musea het certificaat in ontvangst nemen:

- Legermuseum te Delft
- Museum Paul Tétar van Elven te Delft

- Gemeentemuseum te Den Haag
- Mauritshuis te Den Haag
- Panorama Mesdag te Den Haag
- Museum Ianchevici te Goudriaan
- Westlands Museum voor Streek- en Tuinbouwhistorie te Honselersdijk
- Maritiem Buitenmuseum te Rotterdam
- Maritiem Museum te Rotterdam
- Museum Boymans van Beuningen te Rotterdam
- Museum Beelden aan Zee te Scheveningen
- Stichting Zeemuseum te Scheveningen

Ultimo 2001 was de stand bij de Zuid-Hollandse musea als volgt:

• officieel geregistreerd	38
• voorlopig geregistreerd	29
• afwijzingen	8
• aangehouden	3
• niet-deelnemende musea	34
• in behandeling	10
• nog te behandelen	121

MUSIP

Dit project brengt (deel)collecties van musea onder in een speciaal ontwikkeld computerprogramma. Zo ontstaat een uitstekend toegankelijk en uitwisselbaar databestand van collecties in de provincie. Het Erfgoedhuis maakte zich sterk voor het realiseren van MUSIP in Zuid-Holland, samen met de Vereniging van Musea in Zuid-Holland. De Provincie Zuid-Holland ondersteunde het streven zodat in 2001 de middelen beschikbaar kwamen om gedurende drie jaar een groot aantal collecties in te voeren. De werving voor een deskundige projectmedewerker werd met succes afgesloten door de benoeming van Saskia Rutten per januari 2002.

F - LANDSCHAP, STEDEN, MONUMENTEN, CULTURELE PLANOLOGIE EN CULTUURTOERISME

Een kansrijk terrein voor het Erfgoedhuis is het gebied waar geschiedenis, landschap en publiek elkaar raken. In 2001 konden hier al een aantal werkzaamheden gerealiseerd worden.

Gemalen Water II

In 2000 heeft het Erfgoedhuis een speciale waterkaart van Zuid-Holland met de titel Gemalen Water laten vervaardigen. Hierop staan historische gemalen, waarvan er enkele samen met het Huis in 2000 publieksmanifestaties organiseerden. Als bijdrage aan de Waterdagen 2001 realiseerde het Erfgoedhuis Gemalen Water II: vijf historische gemalen waren open voor publiek tijdens de Waterdagen op 15, 16 en 17 juni. Het Erfgoedhuis ondersteunde daarbij de beheerders, onder meer in de vorm van informatiemateriaal. De historische gemalen Jan Anne Beyerinck (Capelle aan den IJssel), De Hooge Boezem (Haastrecht), Langerak (Langerak), Overslingeland (Giessenburg), Cornelis den Hertog (Alphen aan den Rijn) en 't Hooft van Benthuisen (Puttershoek) werkten mee. In het laatste vond ook een theatervoorstelling plaats over de Sint Elizabethsvloed (1492). De voorstelling trok veel publiek en dat droeg er toe bij dat de eigenaar van het gemaal gaat meewerken aan passende herbesteding. De Waterkaart bleek ook in 2001 een succes. Het Bureau Stabien (Max Popma) verrichtte de uitvoerende werkzaamheden, terwijl Judith Tegelaers en Andries Ponsteen het geheel begeleidden.

Cultuurhistorische Hoofdstructuur

De Provincie Zuid-Holland is bezig met het vastleggen van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie in zogenoemde waardekaarten. Dit proces neemt jaren in beslag. De CHS doet dienst bij de (cultuurhistorische) beoordeling van bestemmingsplannen van gemeenten door de Provincie Zuid-Holland maar ook belangengroepen, historici en dergelijke kunnen er gebruik van maken. De conceptkaarten worden in de betreffende regio besproken in publieke bijeenkomsten met ambtenaren, bestuurders, historische verenigingen en anderen. De directeur van het Erfgoedhuis fungeerde als voorzitter bij een aantal inspraakbijeenkomsten. Daarnaast vond er in Leiden een studiebijeenkomst plaats over de implementatie van de kaarten, waarbij het Erfgoedhuis een aantal voorstellen op tafel heeft gelegd. Eén voorstel betreft het organiseren van scholing voor bestuurlijke en planologische beslissers die met de kaarten kunnen werken. De Provincie heeft dit inmiddels overgenomen en de uitvoering aan het Erfgoedhuis opgedragen.

Op Geest en Grond

Dit project richt zich op de culturele planologie in de Duin- en Bollenstreek en is voorbereid door een werkgroep met vertegenwoordigers van de Provincie Zuid-Holland, het Samenwerkingsorgaan Duin- en Bollenstreek, het Rijnlands Architectuurplatform, het Cultuurhistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek en de Adviescommissie Beeldende Kunst van de Provincie Zuid-Holland. De werkgroep stond onder voorzitterschap van Architectuur Lokaal.

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland kreeg het verzoek het project te dragen en in nauwe samenwerking met de voorbereidende participanten voor aanvraag en uitvoering te zorgen. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor het Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie.

Zaaien en Oogsten

Om aandacht te schenken aan de architectonische, monumentale en landschappelijke aspecten van de Nederlandse boerderij is het jaar 2003 uitgeroepen tot Jaar van de Boerderij. Het Erfgoedhuis heeft op zich genomen om de activiteiten in Zuid-Holland te coördineren. Daartoe bereidde het, samen met een werkgroep van betrokkenen, een activiteitenplan voor met als titel Zaaien en Oogsten. Dit plan voorziet in een aantal provinciale evenementen en publicaties. Inmiddels is het concept van Zaaien en Oogsten ook elders overgenomen. De Provincie Zuid-Holland reageerde positief op een verzoek om een meerjaarlijkse bijdrage voor de benodigde werkzaamheden, zodat per 2002 een projectmedewerker kon worden aangesteld in persoon van Lyanne de Laat. Jan Brugman en Andries Ponsteen verrichtten het voorbereidende werk in 2001.

De (kern)werkgroep bestond in 2001 uit

Vincent Voorhoeve, *Stichting Dorp Stad en Lond*

Otto Tromp, *Boerderijstichting Zuid-Holland*

Guerite Flury, *Stichting 2003 Joor von de Boerderij*

Piet Pellikaan, *Stichting Boerderij en Erf, Alblosserwoord en Vijfheerenlanden*

Cees van Lent, *Zuid-Hollonds Bureou voor Toerisme*

Linda Brouwers, *Westelijke Lond- en Tuinbouworganisotie*

Aty de Wolf, *Provincie Zuid-Holland*

Jan Brugman, *Erfgoedhuis Zuid-Holland*

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

'Nooit over nagedacht'

Verhalen van Steden

In het kader van het Actieprogramma Cultuurbereik stelde de Provincie Zuid-Holland aan een aantal middelgrote gemeenten een bijdrage ter beschikking voor projecten die stadsgeschiedenis bij nieuwe doelgroepen zou brengen. Voorwaarde was dat de steden hun activiteiten op

elkaar afstemden en uitwisselden. Ook moesten zij hun evenementen waar mogelijk gezamenlijk presenteren, in bovengemeentelijk kader. Het Erfgoedhuis werd gevraagd de coördinatie op zich te nemen. Daartoe stelde de Provincie Zuid-Holland een projectbijdrage ter beschikking. Eerst voerde bureau Publicity Support marktonderzoek uit.

Jenneke Blok, aangetrokken als medewerker voor het project dat inmiddels Verhalen van Steden is gedoopt, maakte een inventarisatie van activiteiten en een eerste communicatieplan. Ook liet zij een huisstijl ontwerpen en uitvoeren. Helaas nam Jenneke per 1 september om persoonlijke redenen ontslag. Jan Brugman en Andries Ponsteen namen de aansturing toen waar. In oktober werd in Saskia Goëken de opvolger gevonden; zij zal vanaf januari 2002 de draad opnemen.

Een inmiddels ingestelde Contactgroep van deelnemende gemeenten en organisaties kwam op 27 september bijeen. Op 7 december bracht de directeur een voortgangsrapportage uit bij het ambtelijk en bestuurlijk overleg van middelgrote gemeenten in Zuid-Holland. Ook fungeerde er een Begeleidingscommissie, waarin zitting hadden

Andries Heidema, *wethouder Gemeente Zoetermeer*

Arnold van der Ree, *beleidsmedewerker Gemeente Leiden*

Roel Pots, *beleidsmedewerker cultuur Provincie Zuid-Holland*

Paulus van Uythoven, *beleidsmedewerker Gemeente Delft*

Erfgoedhuis Zuid-Holland.

Van Gewest tot Provincie

In het kader van de in 2002 verwachte afronding van de omvangrijke Geschiedschrijving Holland ontwikkelde het Erfgoedhuis het project Van Gewest tot Provincie. Dit project zal op allerlei manieren de resultaten onder de aandacht van een breed publiek brengen, zoals door een expositie te Rotterdam en een boekje voor scholieren. Externe middelen werden verworven om alles te realiseren. Het project werd in 2001 voorbereid door Jan Brugman en Andries Ponsteen.

Andere projecten

Erfgoed bereikbaar

In het kader van de actie Erfgoed Bereikbaar van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap diende het Erfgoedhuis bij ministerie en Provincie een voorstel in dat voorziet in het aanleggen van een geïntegreerd NAW-databestand in Zuid-Holland van relaties van het Erfgoedhuis. In 2001 kon het Erfgoedhuis slechts over deelbestanden beschikken. Het Erfgoedhuis wil ook een haalbaarheidsonderzoek laten verrichten naar de productie en afname van een provinciaal magazine voor erfgoed. Het ministerie honoreerde het plan, door bemiddeling van de Provincie Zuid-Holland.

Vliegende Brigade

Zo heet een databank van werkzoekenden in de erfgoedsector, mede door het Erfgoedhuis beheerd. De bank bevat een breed bestand kunsthistorici, museaal opgeleiden, cultureel antropologen et cetera. In het verslagjaar deden dertien musea een beroep op deze bemiddeling, waarvan twee van buiten de provincie.

Activiteiten van anderen

In een aantal gevallen nam het Erfgoedhuis deel aan de organisatie van activiteiten van derden, zoals de textiel-dagen op 26 april en 13 december te Antwerpen van de Textielcommissie Nederland. Op 10 mei was er een interprovinciale busexcursie naar de Nieuwe Hollandse Waterlinie waaraan het Erfgoedhuis meewerkte.

G - BELEIDSBIJDRAGEN

Adviezen

Op verzoek van de Provincie Zuid-Holland bracht het Erfgoedhuis een beperkt aantal keren advies uit over subsidieverzoeken, meestal in het kader van deelverordeningen van het Cultuurplan.

Er werd een nota vervaardigd over de relatie van de regionale archieven met een beoogd Regionaal Historisch Centrum.

Daarnaast adviseerde Erfgoedhuis een aantal gemeenten; de gemeente Leerdam inzake het Nationaal

Glasmuseum, de gemeente Zwijndrecht over opheffing van het Museum op Zolder, de gemeente Delft over het Nederlands Meet Instituut (afstoting collectie volgens richtlijnen NMV) en Papendrecht over de verdeling van de collectie van het voormalige museum De Rietgors.

Het Erfgoedhuis gaf een uitvoerige schriftelijke reactie op het door de Provincie uitgebrachte Cultuurplan 2001-2004.

Op het terrein van monumentenzorg kon het Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie goede (advies)diensten verlenen.

H - WERKVLOER VOOR GESCHIEDBEOEFENING

Het Platform Geschiedbeoefening ontwikkelde zich geleidelijk. Dankzij een wervingsactie steeg het aantal leden (historische verenigingen en individuele historici) naar 61. In 2001 vond er een contactdag plaats die gezien de samenwerking met de landelijke Vereniging De Terebinth (funerair erfgoed) plaatsvond in een passende omgeving: begraafplaats Oud Eik en Duinen in Den Haag.

Op 10 mei was er een gezamenlijke excursie langs de Nieuwe Hollandse Waterlinie met de provincies Noord-Holland en Utrecht.

Leden van het Platform konden een beroep doen op de consultant geschiedbeoefening en ontvingen gratis het Hollands Historisch Magazine.

Voor de begeleiding van het Platform is er de Coördinatiecommissie Geschiedbeoefening die bestond uit

Dick de Jong

Ariëla Netiv

Jan Beenakker

Marjo van Loon

Janine Nauta

Roel Pots.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*‘Landerijen die geërfd zijn,
schilderijen die geërfd zijn ‘*

I - EXTERNE CONTACTEN

Over de (provincie)grens

Het Erfgoedhuis investeert in zijn contacten. In de hierbaven beschreven activiteiten tekent zich dat netwerk af. Het Erfgoedhuis gaat echter ook over (provincie)grenzen heen daar middel van een intensief (inter)nationaal netwerk, wat vruchten afwerpt. Zo kan het Erfgoedhuis in het verslagjaar bepaalde nationale projecten binnenhalen, zoals MUSIP en Museumregistratie. In andere provincies en op landelijk niveau is er belangstelling voor opzet en structuur van het Zuid-Hollandse Erfgoedhuis. Bij verschillende gelegenheden kreeg de directeur het verzoek om uiteen te zetten hoe het Huis is gebouwd.

Ook de internationale contacten leveren profijt op zoals waardevolle kennis uit landen die op bepaalde terreinen verder zijn dan Nederland, en contacten tussen Zuid-Hollandse en buitenlandse instellingen. Een ander bewijs van het nut hiervan vormt het werkbezoek dat een uitgebreide Vlaamse erfgoeddelegatie bracht aan het Erfgoedhuis om te horen en te zien hoe het Huis werkt.

Vertegenwoordiging op nationaal niveau

De algemeen museumconsulent maakt deel uit van het bestuur van het Landelijk Contact Museumconsulenten en in die hoedanigheid is zij regiocoördinator voor de cursussen LCM /NMV. Zij is voorzitter van het bestuur van de Textielcommissie Nederland en vertegenwoordigt het Erfgoedhuis in de Klankbordgroep Inspectie Cultuurbezit, de Werkgroep Calamiteiten ICN, de Werkgroepen Veiligheidszorg en MUSIP van LCM en de Commissie Museumregister Noord-Holland.

Verschiedende consulenten nemen deel aan landelijk overleg van vakcollega's zoals educatieconsulenten bij Erfgoed Actueel. Het betreft verder het Landelijk Overleg Regionale Geschiedbeoefening, het Steunpuntenoverleg, het vakoverleg consulenten registratie en documentatie en het vakoverleg consulenten behoud en beheer.

De consulent archieven verzorgt sinds 1 oktober het ambtelijk secretariaat van het Nationaal Overleg Regionale Audiovisuele Archivering.

De directeur werd in het verslagjaar benoemd tot voorzitter van het Overleg van Zuid-Hollandse Culturele Instellingen.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

'Landhuis, grond, geld, bezittingen'

Internationale contacten

Het Erfgoedhuis werkte mee aan het Teamwork Preventive Conservation van ICCROM (International Centre for the study of the Preservation and Restoration of Cultural Property, Rome).

Aan het Leuvens Museum Vander Kelen Mertens werd advies gegeven over het project M.U.S.E.U.M (Maakt U Samen Eens Uw Museum), waarbij een depotopstelling is te zien in de tentoonstellingsruimte.

Het Erfgoedhuis nam deel aan het Brusselse congres van EMAC (European Museum Advisors Congress) in oktober. De consulente archieven onderhield werkcontacten met haar collega van de Provincie West-Vlaanderen.

Werkbezoek Vlaanderen aan Erfgoedhuis

Op 26 januari bracht een uitgebreide delegatie van functionarissen uit het Vlaamse cultuurleven een werkbezoek aan het Erfgoedhuis. Het ging om onder meer vertegenwoordigers van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, de provincies Oost- en West-Vlaanderen, Limburg, Antwerpen, Vlaams-Brabant en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Doel van het bezoek was het onderzoeken of een structuur als die van het Erfgoedhuis in Vlaanderen een optie voor toekomstige samenwerking is. Na een inleiding door Andries Ponsteen over ontstaan en de structuur van het Erfgoedhuis gingen de aanwezigen in kleine werkgroepjes verder, samen met de medewerkers van het Erfgoedhuis. Men was positief over het resultaat.

Provinciaal
Steunpunt
Monumentenzorg
en Archeologie

4

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*‘Belangrijke dingen
die we in stand
houden’*

betrokken partijen (twee Rijksdiensten, de Provincie Zuid-Holland, de Vereniging van Zuid-Hollandse Gemeenten, de Stichting Dorp, Stod en Lond, en het Erfgoedhuis zelf) met elkaar te verenigen. Maar het is toch gelukt. In 2001 kon het Steunpunt al een flink oontol werkzomheden verrichten die hieronder zijn samengevot. (Een uitgebreid verslog is verkrijgboor bij het secretoroot van het Steunpunt.)

Op 13 september klonk in de Stodsgehoorzool te Leiden feestelijke muziek: onder begeleiding von strijkinstrumenten vond door de bezegeling ploats von de zogenoemde ‘Leidse Akkoorden’. Deze behelzen geen muzikole somenklanken moar overeenkomsten woorin de gezomenlijke oprichters von het Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie hun somenwerking vastleggen. Zij hebben het Steunpunt ondergebracht bij het Erfgoedhuis. Aon het totstondkomen van deze overeenkomsten heeft het Erfgoedhuis in 2000 en 2001 hord gewerkt. Er waren momenten waar op het onmogelijk leek de wensen von de zes

HET STEUNPUNT OPERATIONEEL

De eerste stap bestond uit het werven van deskundig personeel; op 1 maart kwam als consulent Edwin Orsel in dienst en op 1 juni trad Onno Helleman aan als coördinator. Vanaf 1 juli bemande Anja van Dishoeck het secretariaat. Edwin en Onno hebben er in 2001 voor gezorgd dat het Steunpunt operationeel werd. Zij en het secretariaat verzetten ook veel werk om de officiële opening te organiseren.

FEESTELIJKE OPENING

Op 13 september kon directeur Andries Ponsteen in de Nuonzaal van de Stadsgehoorzaal een groot aantal belangstellenden uit de wereld van provinciale en landelijke monumentenzorg en archeologie welkom heten. Onder hen waren de directeuren Asselbergs van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en Van der Linden van de Rijksdienst

voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, gedeputeerde Houtman van Provincie Zuid-Holland en directeur Van den Meiracker van de provinciale welstandsorganisatie. Zij gaven een korte uiteenzetting van hun verwachtingen van het Steunpunt.

Daarna werden de samenwerkingsovereenkomsten (die gelden tot en met 2004) officieel ondertekend. Jan Kolen, archeoloog en docent cultureel erfgoedmanagement aan de VU te Amsterdam, hield vervolgens een boeiend referaat 'Archeologie en het landschappelijk erfgoed'. Voor de aansluitende receptie in het eigen gebouw van het Steunpunt (het Erfgoedhuis) behoefden de aanwezigen slechts de Breestraat over te steken. Voor deze gelegenheid was de binnenplaats van het Rijnlandshuis overkapt en konden de aanwezigen het bureau van het Steunpunt en het gehele Huis bezichtigen.

PROJECTGROEP

Het Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie wordt aangestuurd door een Projectgroep waarin alle partners van het Steunpunt zitting hebben. De Projectgroep kwam bijeen op 28 maart, 18 juli en 25 september, en stelde onder meer de samenwerkingsovereenkomsten en intentieverklaringen van de partners, het werkplan en de begroting 2001/2002 alsmede het openingsprogramma vast. Per 31 december 2001 was de samenstelling als volgt:

Dirk Boonstra (VZHG), *voorzitter*

Geke Hop / Tjalling Visser (*RDMZ*)

Wim van der Kraan (*PZH*)

Frans van den Meiracker / Holger de Kat (*DSL*)

Andrea Otte (*ROB*)

Andries Ponsteen (*Erfgoedhuis*)

PRODUCTEN EN DIENSTEN

In het verslagjaar kon het Steunpunt al een flink aantal producten en diensten realiseren, waaronder

- enquête / behoeftepeiling onder 95 Zuid-Hollandse gemeenten
- deelname aan / ondersteuning van de Werkgroep Omgevingskwaliteit Land van Wijk en Wouden
- bijdrage aan activiteiten 2003 Jaar van de Boerderij
- bijdrage cursus monumentenzorg Actualiteiten en Ontwikkelingen 2001
- voorbereiding studiedagen over Cultuurhistorische Hoofdstructuur

- wekelijks spreekuur van de consultants RDMZ (elke dinsdagmiddag)
- bouwplanoverleg: het Steunpunt ondersteunt dit overleg van gemeenten met RDMZ over bouw- en restauratieplannen voor rijksmonumenten
- actieve deelname aan ruimtelijk planoverleg
- deelname aan regionaal ambtelijk overleg monumentenzorg
- advisering aan Zuid-Hollandse gemeenten.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*‘Rijke oma, muntjes,
groot kasteel’*

5

Partners

Er zijn instellingen die vanaf het eerste uur nauw samenwerken met het Erfgoedhuis. Deze partners zijn gehuisvest in het gebouw van het Erfgoedhuis en maken gebruik van diensten als secretariaat en vergaderfaciliteiten. De samenwerking met de Monumentenwacht Zuid-Holland mondde zelfs uit in een fusie per 1 januari 2002.

VERENIGING VAN MUSEA IN ZUID-HOLLAND

Er is een intensieve relatie met de Vereniging van Musea in Zuid-Holland, waarvoor het Erfgoedhuis het secretariaat voert. De directeur is ambtelijk secretaris van het bestuur en bereidt samen met de algemeen museumconsulent de vergaderingen voor.

In 2001 kwam het bestuur bijeen op 30 januari, 4 april, 4 juli, 2 oktober en 28 november. Aan de orde kwamen onder meer het werkplan van de museale consulenten en de museale projecten en cursussen van het Erfgoedhuis. Mede dankzij de inbreng van de Vereniging hebben Erfgoedhuis en musea nauw contact met elkaar.

De Vereniging hield twee studiebijeenkomsten voor haar leden, waarvan die op 25 april in het teken stond van de verhouding tussen musea en vrijwilligers. Er kwamen drie Nieuwsbrieven uit en er werd een steekproef gehouden onder de leden naar de behoefte aan ondersteuning door de Vereniging. De ledenwerfactie in het voorjaar leverde negen nieuwe lidmaatschappen op. In overleg met de Stichting Steunfonds voor Musea in Zuid-Holland werd besloten het vermogen van dit Fonds aan de Vereniging ter beschikking te stellen. Het bestuur is van plan hieruit iedere twee jaar een prijs aan een uitblinkend museum toe te kennen.

Alle werkzaamheden werden verricht door het Erfgoedhuis.

Het bestuur van de Vereniging was op 31 december als volgt samengesteld:

Marjan Groen, *voorzitter*

Reg Doing, *secretaris*

Dick de Jong, *penningmeester*

Loes Peepkorn, *lid*

Hans van der Maas, *lid*

Jan Anderson, *lid*

Bas Kreuger, *lid*.

STICHTING MONUMENTENWACHT ZUID-HOLLAND

De samenwerking met de Monumentenwacht Zuid-Holland werd verstevigd. Besturen van Monumentenwacht en Erfgoedhuis besloten te fuseren. De voorbereidingen daartoe werden getroffen door betrokken directeuren, Boudewijn Boelens en Andries Ponsteen. De beide besturen vaardigden een waarnemer naar elkaars vergaderingen af. Het Erfgoedhuis verzorgde diensten voor de Monumentenwacht, onder meer in de vorm van receptie, telefoon, automatisering, (deel)secretariaat en detachering.

KRING VAN ZUID-HOLLANDSE ARCHIVARISEN

Met de aanstelling van Paula van der Houwen als consulent archieven kon het Erfgoedhuis de ondersteuning van de Krings van Zuid-Hollandse Archieven daadwerkelijk gestalte gaan geven. Zij bereidde onder meer de jaarrekening 2000 en begroting 2001 van de Krings voor en maakte een advies voor het bestuur inzake de archiefsite. Het bestuur en de leden vergaderden op 15 maart, 13 juni en 4 oktober.

De consulent archieven verrichtte onder meer de volgende werkzaamheden:

- voorbereiding van een regionaal conserveringsplan Zuid-Holland, in het kader van het werk van het Nationaal Overleg Regionale Audiovisuele Archivering (NORAA)
- vervaardiging van een projectvoorstel voor de Zuid-Hollandse archieven voor de oprichting van een beeldbank
- voorbereiding van een eerste visie van de Zuid-Hollandse archieven op de ontwikkelingen rond een Regionaal Historisch Centrum.

STICHTING OUDE HOLLANDSE KERKEN

De band met de Stichting Oude Hollandse Kerken werd sterker. De stichting stelde sinds haar vestiging in het Erfgoedhuis een toename vast van verzoeken om informatie op diverse gebieden, zoals overname van kerkgebouwen, het zoeken naar een trouwlocatie en advies bij de instandhouding van monumentale kerkgebouwen. Het secretariaat van de stichting werd beter bereikbaar en leden van de SOHK profiteerden van de scholingsmogelijkheden van het Erfgoedhuis. Dat laatste werkte op zijn beurt mee aan een cursus van de Vereniging van Beheerders van Monumentale Kerkgebouwen in Nederland, de koepel van de SOHK.

Het Erfgoedhuis ondersteunde de stichting bij het opzetten van en de fondsenwerving voor een project in Delfshaven (Rotterdam). Tenslotte verrichtte het Erfgoedhuis een aantal diensten voor deze partner, onder meer inzake automatisering, receptie, secretariaat en vergaderfaciliteiten.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*'Wel eens gehoord, stukje
land, cultuur in een landschap,
generaties verleden'*

KASTELENSTICHTING HOLLAND EN ZEELAND

Ook deze stichting is bewoner van het Erfgoedhuis. Met deze partner werden de eerste afspraken voor samenwerking gemaakt. Helaas kon de cursus die hiervan de vrucht was niet doorgaan, wegens een te arbeidsintensieve opzet. Het Erfgoedhuis verrichtte een aantal diensten voor de stichting, onder meer in de vorm van receptie, automatisering en vergaderfaciliteiten.

STICHTING GESCHIEDSCHRIJVING HOLLAND

Bij het bureau van het Erfgoedhuis is de medewerker voor dit project ondergebracht. Met de coördinator van het project werd overlegd hoe het Erfgoedhuis in 2003 de presentatie van de publicaties van dit project kan ondersteunen. Zie Van Gewest tot Provincie, pagina 31.

Bestuur, personeel en gebouw

6

BESTUUR

Het bestuur van het Erfgoedhuis beleefde een intensief jaar, om te beginnen door het vele werk voor de ontwikkeling van het Erfgoedhuis. Gaande het jaar kwamen daar de voorbereidingen voor de fusie met de Monumentenwacht bij. Het bestuur kwam zeven keer bijeen: op 30 januari, 3 april, 12 juni, 25 juli, 27 september, 31 oktober en 6 december. Daarnaast vond vier maal bestuurlijk overleg met de Monumentenwacht plaats: op 26 april, 12 juni, 27 september en 31 oktober.

Onderwerpen die veel tijd en aandacht vroegen:

- werkplan en Begroting 2002
- nieuwe arbeidsvoorwaarden Erfgoedhuis
- bestuurlijk overleg met Provincie Zuid-Holland over uitbreiding van het Erfgoedhuis
- vestiging van het Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie
- werving van personeel: in alle selectieprocedures was het bestuur vertegenwoordigd
- representatie.

Voor de voorbereiding van de fusie met de Monumentenwacht was extra energie nodig. Na het vaststellen van een Plan van Aanpak werd op 27 september unaniem het fusievoorstel vastgesteld, zoals het ook extern ter visie zou worden gelegd. Op 7 december viel, eveneens eenstemmig, het fusiebesluit.

In 2001 nam het bestuur afscheid van Marjan Fournier en Dick de Jong die beiden vanuit de Vereniging van Musea in Zuid-Holland een actieve rol hebben gespeeld bij de stichting van het Huis. In december vertrok Guido Halleen, waarnemer namens de Provincie Zuid-Holland. Als nieuwe leden traden Paul Gerretsen en Sjaak Boone toe.

Op 31 december van 2001 bestond het bestuur uit

Cees Goekoop, *voorzitter*

Cora Braskamp - Verburg, *vice-voorzitter, vanuit MWZH*

Reg Doing, *secretaris, vanuit VMZH*

Sjaak Boone, *penningmeester, vanuit MWZH*

Gerrit Verhoeven, *lid*

Jan Anderson, *lid vanuit VMZH*

Paul Gerretsen, *lid*.

Vanaf 1 januari 2002 zullen bestuursleden geen zitting meer hebben namens bepaalde groeperingen maar op basis van deskundigheid.

PERSONEEL, STAGIAIRES, EXTERNE MEDEWERKERS, DETACHERINGEN

Op 31 december 2001 was de samenstelling van het bureau als volgt:

NAAM	FUNCTIE	UREN
Shadia Alberto	receptionist	36
Boudewijn Boelens	directeur Monumentenwacht	18
Jan Brugman	consulent geschiedbeoefening	30
Gemma Bulte	hoofd secretariaat	36
Chantal Coumans	medewerker secretariaat Monumentenwacht (gedetacheerd)	18
Anja van Dishoeck	medewerker secretariaat Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie	18
Nina Duggen	consulent behoud en beheer	36
Bianca Geijsman	medewerker secretariaat Monumentenwacht (gedetacheerd)	36

NAAM	FUNCTIE	UREN
Onno Helleman	coördinator Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie	32
Paula van der Houwen	consulent archieven	32
Johan Knoester	projectmedewerker Dubbelportret Krimpenerwaard	21
Jos Koster	medewerker financiën (deels gedetacheerd)	32
Dolly de Koning	medewerker secretariaat	16
Thea de Langen	consulent erfgoededucatie	36
Marleen van Loef	medewerker secretariaat	20
Sandra Marsfelder	consulent registratie en documentatie	24
Thimo de Nijs	projectmedewerker Geschiedschrijving Holland	12
Maartje van Peijpe	projectmedewerker Museumregistratie	36
Andries Ponsteen	directeur	36
Judith Tegelaers	algemeen museumconsulent, directieassistent	36
Jan van Bokhoven	monumentenwachter	32
Leo Bredie	monumentenwachter	40
Bas Deelen	monumentenwachter	40
Patrick Jansen	monumentenwachter	40
Cor Langerak	monumentenwachter	40
Jos van Leeuwen	monumentenwachter	40
Rien van Meggelen	monumentenwachter	40
Piet van Roon	monumentenwachter	40
Harry Steens	monumentenwachter	40

(Monumentenwachters: aanstelling op basis van veertigjarige werkweek plus ADV)

Daarnaast zijn er per 31 december 2001 benoemingen verricht (met ingang van 2002) voor de volgende functies:

Saskia Goëken	projectmedewerker Verhalen van Steden	32
Lyanne de laat	projectmedewerker 2003 Jaar van de Boerderij	12
Marc Laman	consulent Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie	32
Saskia Rutten	projectmedewerker MUSIP	36

Herma Wijers	medewerker personeelszaken, ARBO-coördinator	28
Ruud Baak	monumentenwachter	36
Boudewijn Boelens	adjunct-directeur / hoofd monumentenwacht	
	Erfgoedhuis-nieuw	28,8
Andries Ponsteen	directeur Erfgoedhuis-nieuw	36

De omvang van het bureau nam toe met dertien (deeltijd-)formatieplaatsen (voor bepaalde en onbepaalde tijd). Provinciaal Museumconsulent Mart van der Sterre nam per 31 mei afscheid. Ook vertrokken in het verslagjaar: Jenneke Blok, projectmedewerker Verhalen van Steden, Edwin Orsel, consulent PSMA, Anne den Elzen, secretariaatsmedewerker MW en de wachters Cees Hoogendoorn (FPU) en Willem van Benten.

Als stagiairs voor erfgoededucatie waren werkzaam Mels van Meggelen en Linda de Bruine. Er werd voorts regelmatig gebruik gemaakt van diensten van freelance-medewerkers. Enkele medewerkers (niet van het bureau van het Erfgoedhuis) werden bij de Provincie Zuid-Holland gedetacheerd.

DIRECTIE

Bij de voorbereiding van de fusie tussen het Erfgoedhuis en de Monumentenwacht werkten Boudewijn Boelens, directeur Monumentenwacht en Andries Ponsteen nauw samen.

Omdat de formatie in het verslagjaar nog niet voorzag in medewerkers voor personeelszaken/ARBO en public relations nam de directeur Erfgoedhuis deze functies waar. Daarnaast was hij verantwoordelijk voor beleid, financiën, interne organisatie, alsmede externe contacten en representatie. Hij bereidde de vergaderingen voor van staf en managementteam en fungeerde daar als voorzitter. Van zowel het bestuur Erfgoedhuis als het bestuur Vereniging van Musea in Zuid-Holland was hij ambtelijk secretaris. Hij bereidde de vergaderingen voor en zorgde voor uitvoering van de besluiten. Bij de Vereniging van Musea in Zuid-Holland verrichtte hij deze taak in nauwe samenwerking met Judith Tegelaers.

Hij was tevens lid van een aantal project- en werkgroepen. Ook heeft hij de taak als adviseur van de partners van het Erfgoedhuis op te treden. Bij zijn werkzaamheden werd hij terzijde gestaan door directieassistent Judith Tegelaers.

HARMONISERING ARBEIDSVOORWAARDEN

In 2000 moest veel tijd besteed worden aan het formuleren van nieuwe, geharmoniseerde arbeidsvoorwaarden voor het personeel, omdat medewerkers door de ontstaansgeschiedenis van het Erfgoedhuis sterk uiteenlopende rechtsposities hadden. Per 1 januari 2001 konden aan alle medewerkers uniforme overeenkomsten en aanvullende arbeidsvoorwaarden worden aangeboden.

Bestuur noch medewerkers konden voorzien dat een fusie met de Monumentenwacht zich zo spoedig zou aandienen dat deze arbeidsvoorwaarden per 1 januari 2002 opnieuw op de helling moesten. Overigens zou deze herziening weer een verbetering betekenen.

DE JUISTE WEG

Het Erfgoedhuis is een nieuwe instelling die op veel punten de juiste weg nog moet zien te vinden. Het was niet altijd mogelijk de kunst af te kijken bij andere provinciale 'erfgoedhuizen', want in veel provincies zijn de ontwikkelingen rond het vormen van een erfgoedhuis nog jonger dan die in Zuid-Holland. Van de dertien uitbreidingen van de formatie ging het bij de meeste om nieuwe functies, dus zonder overdraagbare kennis of aanpak.

Wat is nu eigenlijk de taak van een Erfgoedhuis? Hoe moeten de bedrijfsmatige processen eruit zien? Wie verzorgt welke aspecten, en hoe? Hoe moeten de werkzaamheden worden uitgevoerd? Al met al belandde het Erfgoedhuis in een dynamisch proces dat veel vergde van bestuur en personeel maar in het verslagjaar boven verwachting gestalte kreeg.

GEBOUW

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland heeft zijn domicilie in het Rijnlandshuis, ook wel Gemeenlandshuis geheten, te Leiden. Een in de ogen van velen passende behuizing: een fraai gebouw uit de zestiende eeuw met allure en uitstraling. Met genoegen maken bestuur en medewerkers van deze locatie gebruik.

In het verslagjaar vond een groeiend aantal vergaderingen, cursussen andere bijeenkomsten plaats onder eigen dak. Deze open-huis-functie heeft vooral van het secretariaat veel gevegd.

Gaande het verslagjaar openbaarden zich ook andere aspecten van de huisvesting die aandacht vragen. Zo zijn de vergaderruimten bij bepaalde temperaturen ongeschikt voor gebruik, is het gebouw ontoegankelijk voor invaliden, zijn de sanitaire voorzieningen beperkt en was aan het eind van het verslagjaar het maximum aantal werkplekken bereikt. Het bestuur heeft daarom besloten dat mogelijkheden van herhuisvesting onderzocht moeten worden.

Met de huiseigenaar Hoogheemraadschap Rijnland bestond een prettige relatie, evenals met huismeester Ton van Noort en schoonmaakster Thea Koppenaar.

AUTOMATISERING

Een majeure operatie was de aanleg van een gloednieuw automatiseringsnetwerk. Daarbij werd op werkplekken de hardware vernieuwd en een goed uitgerust Intranet gemaakt. Er kwam moderne besturings- en standaardsoftware en voor externe communicatie kreeg het gehele netwerk een breedband-aansluiting. Een externe systeembeheerder werd gecontracteerd en in twee trainingen raakte het personeel vertrouwd met het nieuwe systeem. Er kwamen drie experimentele telewerkplekken: bij de directeur, de adjunct-directeur/hoofd Monumentenwacht en bij een team van de Monumentenwacht. De resultaten van deze experimenten worden in 2002 geëvalueerd.

INTERN OVERLEG, BIJSCHOLING, WERKCONFERENTIE

De consultants namen deel aan verschillende vormen van bijscholing op hun vakgebied, zoals symposia en studiedagen van ICN, DIVA en NMV. Op 13 maart vond een interne werkconferentie plaats over het toekomstig beleid van het Erfgoedhuis. Deze bijeenkomst werd voorbereid door het bureau Marja van Tienhoven te Haarlem. Eens per (gemiddeld) drie weken was er stafoverleg van alle consultants. Het managementteam kwam (praktisch) elke maandag bijeen.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

'Typisch Nederlands'

Provincie
Zuid-Holland

7

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

'Zegt me niets'

WERKBEZOEK PROVINCIALE STATEN

Op 23 november bracht een delegatie van leden van Provinciale Staten een werkbezoek aan het Erfgoedhuis. Ook gedeputeerde Houtman was van de partij. Het gezelschap kreeg inleidingen voorgeschoteld van Andries Ponsteen, Boudewijn Boelens, Thea de Langen en Jos van Leeuwen. Daarna was er een geanimeerde gedachtewisseling. Beide zijden vonden het bezoek heel geslaagd.

BESTUURLIJKE EN AMBTELIJKE CONTACTEN

Er vond een aantal keren bestuurlijk overleg plaats met gedeputeerde Houtman. Met hoofd en medewerkers van het Bureau Cultuur werden geregelde en vruchtbare contacten onderhouden. Het Bureau heeft in 2001 de ontwikkeling van het Erfgoedhuis intensief ondersteund. Aan het Erfgoedhuis werden verschillende opdrachten in de vorm van projecten verstrekt.

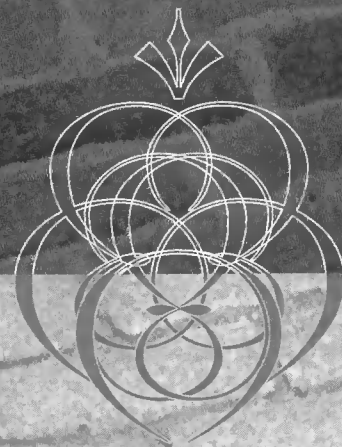
FINANCIËN

In 2001 was er een intensieve en haast voortdurende dialoog met de Provincie Zuid-Holland over de noodzakelijke verruiming van middelen. Het Erfgoedhuis diende daartoe in het voorjaar een nadere uitwerking in van het Presentatieplan 1999. Op grond daarvan besloot de Provincie bij haar zogenaamde Halfwegevaluatie (Voorjaarsnota 2001) het Erfgoedhuis de gewenste verhoging van het basissubsidie voor een groot deel toe te kennen. Een mooie stap voorwaarts!

Last
but not
least

8

MINISTERIE VAN O, C EN W, LANDELIJKE INSTELLINGEN

Met het Ministerie van O, C en W werd een goede werkrelatie opgebouwd. Een delegatie van de Directie Cultureel Erfgoed bracht op 20 februari een werkbezoek aan het Erfgoedhuis in het kader van de actie Erfgoed Bereikbaar. Het Erfgoedhuis onderhoudt intensieve contacten met onder meer de Nederlandse Museumvereniging, het Instituut Collectie Nederland, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, het Landelijk Contact Museumconsulenten. De relatie met Erfgoed Actueel, het landelijk 'voortrekkerbureau' voor erfgoededucatie mag eveneens worden genoemd. Het Erfgoedhuis werd een aantal keren actief betrokken bij landelijke activiteiten van Erfgoed Actueel.

REPRESENTATIE EN DERGELIJKE

Bestuur en medewerkers vertegenwoordigden het Erfgoedhuis bij een toenemend aantal gelegenheden zoals openingen en presentaties. De instelling werkte mee aan verschillende onderzoeken zoals dat van het NIPO, naar de relatie tussen wetenschap en (in dit geval) erfgoed, een inventarisatie van cultuurbescherming, erfgoededucatie en andere.

Op 16 november nam de directeur deel aan een brainstormsessie in het Provinciehuis te Den Bosch over mogelijke vormen van samenwerking van erfgoedinstellingen in de Provincie Brabant.

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*'Pffffff, dode mensen,
ouderen wat van schilders is overgebleven,
wat we nu vinden'*

Kengetallen

9

Waar denk je aan bij het begrip erfgoed?

*'Huis, geld, Lamborghini,
zou het niet weten'*

INTRODUCTIE

Het Erfgoedhuis wil zijn prestaties voor zover mogelijk kwantitatief onderbouwen. Daartoe vermeldt dit eerste jaarverslag op bescheiden schaal een aantal producten en diensten ook in cijfers. Intern zullen deze data steeds meer worden bijgehouden, zodat ze in toekomstige verslagen uitgebreid kunnen worden en er ijkpunten ontstaan. Enkele posten betreffen ramingen.

EENMALIG ADVIES (HELPDESK)	› 600
ADVIES OP MAAT (UITGEBREIDE CONSULTANCY)	› 50
INSPECTIES MDNUMENTEN	1.002
ABONNEES MONUMENTENWACHT	2.399
DEELNEMERSAANTALLEN CURSUSSEN	131
BEZETTINGSGRAAD CURSUSSEN	52 %
AANTALLEN MUSEUMREGISTRATIE	
• VOLLEDIG GEREgistREERDE MUSEA	38
• VDDRLOPIG GEREgistREERDE MUSEA	29
• AFWIJZINGEN	8
• AANHDUDINGEN	3
• NIET-DEELNEMERS	34
• IN BEHANDELING	10
• NOG TE BEHANDELEN MUSEA	121
LEDEN PLATFORM GESCHIEDBEOEFENING	61
DEELNEMERSAANTALLEN PRDJECTEN	› 500
OPENING PSMA	› 200
PERSONEELS OMVANG PER 31 DECEMBER	18,97 FTE
FINANCIËLE KENGETALLEN	(IN €)
• TOTAAL LASTEN RESULTATENREKENING 2001	803.488
• BASISSUBSIDIE PROVINCIE ZUID-HOLLAND 2001	774.604
• TOTAAL LASTEN RESULTATENREKENING MONUMENTENWACHT 2001	715.713
• BASISSUBSIDIE PROVINCIE ZUID-HOLLAND 2001	345.324

COLOFON

Samenstelling en redactie	Andries Ponsteen
Productie	Jan Daan Hillen, <i>tekstschrijver</i> Hilary Buruma, <i>creatief intermediair</i>
Ontwerp/illustraties	Works Ontwerpers, Rotterdam
Druk	Drukkaken, Rotterdam
Uitspraken	Leerlingen Christelijk Lyceum en Grotius College te Delft, onderzoek Mels van Meggelen, <i>stagiair erfgoededucatie</i>
Oplage	6.000

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Erfgoedhuis Zuid-Holland.

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland biedt ondersteuning aan iedereen die zich in Zuid-Holland met erfgoed bezighoudt (zowel instellingen, overheden en scholen als particulieren). Het werkveld beslaat musea, geschiedbeoefening, monumentenzorg, archieven, industrieel en mobiel erfgoed, cultuurtaerisme, valkscultuur en erfgoededucatie. Producten en diensten zijn onder meer: advies en vaorlichting (Helpdesk), inspecties van monumenten en beeldbepalende panden (de Monumentenwacht), ondersteuning van gemeenten, publicaties, educatie (cursussen, erfgoed ap school), faciliteiten, evenementen en projecten.

Het werk van het Erfgoedhuis wordt mede mogelijk gemaakt doar financiële steun van de Provincie Zuid-Holland.

Erfgoedhuis Zuid-Holland
Postbus 11187
2301 ED Leiden
071 5133739
www.erfgoedhuis-zh.nl
e-mail secr@erfgoedhuis-zh.nl

© 2002, Erfgoedhuis Zuid-Holland

